

Statens kunstnerstipend - årsrapport 2021

1. Nøkkeltall	1
2. Utvalgsleders beretning	3
3. Økonomi og aktiviteter	4
4. Stipendordningenes treffsikkerhet	4
5. Fremtidsutsikter	5
6. Faktabokser	6

1. Nøkkeltall

	2019	2020	2021
Antall søknader	8 495	12 801	11 209
Antall tildelinger	861	1 562	1 200
Tildelingsprosent	10 %	12 %	11 %
Søknadssum etter årsbeløp pr 2021	6 876 230 427	7 662 575 588	8 616 147 753
Tildelt sum etter årsbeløp pr 2021	288 707 260	364 601 510	354 682 060
Tildeling av søknadssum (i prosent)	4 %	5 %	4 %

Fordeling per stipendordning

	Antall søknader	Antall tildelinger	Tildelings- prosent
SKS Arbeidsstipend	3 962	430	11 %
SKS Arbeidsstipend for yngre nyetablerte kunstnere	1 666	145	9 %
SKS Diversestipend	3 984	359	9 %
SKS Diversestipend for nyutdannede kunstnere	299	235	79 %
SKS Stipend for etablerte kunstnere	962	26	3 %
SKS Stipend for seniorkunstnere	336	5	1 %
Totalt	11 209	1 200	11 %

Fordeling per kunstnergruppe

	Antall søknader	Antall tildelinger	Tildelingsprosent
Andre kunstnergrupper	624	40	6 %
Arkitekter	37	4	11 %
Barne- og ungdomslitterære forfattere	286	25	9 %
Billedkunstnere	3 382	274	8 %
Dansekunstnere	453	78	17 %
Dramatikere	341	40	12 %
Faglitterære forfattere og oversettere	163	14	9 %
Filmkunstnere	598	125	21 %
Folkekunstnere	116	17	15 %
Fotografer	326	30	9 %
Interiørarkitekter	24	4	17 %
Journalister	3	1	33 %
Komponister	407	57	14 %
Kritikere	83	12	14 %
Kunsthåndverkere	662	85	13 %
Musikere, sangere og dirigenter	1 382	108	8 %
Populærkomponister	860	73	8 %
Sceneinstruktører	106	12	11 %
Scenografer og kostymedesignere	107	16	15 %
Skjønnlitterære forfattere	661	81	12 %
Skjønnlitterære oversettere	91	16	18 %
Skuespillere og dukkespillere	486	86	18 %
Teatermedarbeidere	11	2	18 %
Totalt	11 209	1 200	11 %

Geografisk fordeling

	Antall søknader	Antall tildelinger	Tildelingsprosent	Andel nasjonale tildelinger
Agder	252	19	8 %	2 %
Innlandet	327	30	9 %	3 %
Møre og Romsdal	151	15	10 %	1 %
Nordland	239	20	8 %	2 %
Oslo	5 196	581	11 %	48 %
Rogaland	415	34	8 %	3 %
Svalbard	4	0	0 %	0 %
Troms og Finnmark	320	42	13 %	4 %
Trøndelag	603	68	11 %	6 %
Utlandet	454	52	11 %	4 %
Vestfold og Telemark	448	41	9 %	3 %
Vestland	1 196	124	10 %	10 %
Viken	1 604	174	11 %	15 %
Totalt	11 209	1 200	11 %	100 %

2. Utvalgsleders beretning

Det har vært nok et spesielt år å ha ansvaret for ordninger som skal bidra til å fremme en kunstnerisk utvikling i Norge. De ekstra, men midlertidige midlene som ble tildelt Statens kunstnerstipend (SKS) i 2021 kom selvfølgelig godt med, men behovet på både kort og lang sikt er langt større. Den rekordstore økningen av antall søkere underbygger dette godt.

Selv om det var en viss optimisme å spore mot slutten av året med gjenåpning var gleden kortvarig. Gjeninnføringen av tiltak for å begrense pandemien førte til at mange kunstnere igjen mistet oppdrag og muligheten til inntjeningen de er avhengig av. Gjennom pandemien har økonomisk støtte til enkeltkunstnere gjennom SKS vist seg som et treffsikkert og effektivt virkemiddel for å bøte på noen av utfordringene kunstnerne har møtt. Stipendmottakere har kunnet opprettholde sitt kunstneriske virke uavhengig av om etterspørsel og inntektsmuligheter har sviktet.

Stipendene er i normale tider også et av de mest treffsikre virkemidlene i kunstnerøkonomien. Stipendene går direkte til kunstnere uten andre mellomledd, og gir kunstnere en økonomisk forutsigbarhet som setter de i stand til å vie tid til fordypning og utvikling av kunstnerskapet på fritt grunnlag.

Samfunnet har vært preget av situasjonen der scener, visningssteder og nær sagt alle fysiske arenaer der kunst uttrykkes har vært stengt eller sterkt begrenset. Det har også vært generelt mindre mobilitet og fysiske møteplasser som både det nasjonale og internasjonale samfunnet har blitt preget av. Dette gjør de frie ytringene og perspektivene representert gjennom aktive kunstnere desto mer viktig når vi alle nå jobber for å komme tilbake til en normal, men kanskje ny og annen hverdag.

Det er grunn til å melde om bekymring når undersøkelser viser at flere kunstnere vurderer andre karriereveier som følge av krevende arbeidsforhold for å opprettholde sitt kunstneriske virke. En mulig kompetanseflukt i flere av bransjene kunstnere er avhengig av for å opprettholde aktivitet og kvalitet kan også gi enda større utfordringer for kunstnerbefolkningen i årene framover. En lærdom vi kan trekke fra de siste to års erfaringer er at det har satt lys på hvor små marginer kunst- og kultursektoren har å gå på. Det er dermed all grunn til å anta at pandemien vil gi ringvirkninger i lang tid framover. Tiltak for å styrke kunst- og kulturøkonomien i flere ledd vil derfor være helt sentralt for at vi skal sikre et levende kunst- og kulturliv i kommende år. Her er kunstnerstipendene som treffer enkeltkunstnere direkte helt sentrale.

Trude Gommæs Ugelstad

Utvalgsleder

3. Økonomi og aktiviteter

SKS fikk 4 nye faste stipendhjemler til arbeidsstipend med en varighet fra ett til fem år. I tillegg ble det bevilget 309 midlertidige arbeidsstipend med varighet på ett år. Statens kunstnerstipend har hatt en jevn økning av søknader de siste årene, men med en særlig oppgang de siste årene. Fra 2020 til 2021 var det en økning på ca. 2 000 søknader totalt i den ordinære søknadsrunden. Det kom inn i overkant av 11 200 søknader i 2021. Dette er en økning på ca. 22 prosent sett mot søknadene til tildelingen i 2020. En søker kan søke på flere ordninger slik at det også er relevant å se på antall unike søkere. Antall unike søkere i den ordinære søknadsrunden økte fra 4 483 til 5 510 i 2021. Dersom vi ser på dette i sammenheng er det som tidligere år flest søknader innen de visuelle gruppene, men den største økningen var innen musikk, både i antall søknader og i unike søkere. Her er det også en stor andel «førstegangssøkere». Det vil si søkere som ikke har søkt Statens kunstnerstipend siden 2013 da vi begynte å få sikrere data på dette

Totalt ble det tildelt 1 200 nye stipend i 2021, av disse var 594 engangsutbetalinger og 606 stipender med månedlige utbetalinger. Regner vi med alle som stod i ordninger med flerårige tildelinger var det alt i alt 1 938 kunstnere som mottok stipend fra Statens kunstnerstipend i 2021. Covid-stipendet med en engangsutbetaling på 100 000 kroner ble utbetalt i 2020, men hadde gjennomføringsperiode i 2021. Dette innebærer at de skal levere rapport i 2022. Det vil da være i overkant av 2 600 rapporter som må følges opp og behandles i 2022.

I forbindelse med sitt innspill til stortingsmeldingen om kunstnere (kunstnermeldingen) har utvalget for Statens kunstnerstipend meldt inn et behov for å se om ordningen bør ha en annen innretning enn den har i per i dag. For å belyse saken godt og få en forankring av videre arbeid med en eventuell endring eller utvikling av denne ordningen inviterte Utvalget kunstnerorganisasjonene som er knyttet til Statens kunstnerstipend til å komme med innspill. Utvalget ønsker å gå videre med å vurdere en endring av diversestipend for nyutdannede mot et mer generelt etableringsstipend som inkluderer flere kunstnergrupper. I det videre arbeidet vil utvalget vurdere avgrensninger i målgruppe og tildelingskriterier. En endring forutsetter at budsjettposten tilføres nye midler.

4. Stipendordningenes treffsikkerhet

Både kunstnerorganisasjonene og stipendkomitéene gir tilbakemeldinger på at stipendene er et treffsikkert kunstnerpolitisk middel som fører til at flere kunstnere klarer å opprettholde sitt kunstneriske virke. Selv om kunstnere fortsatt er en lavinntektsgruppe så er ikke formålet til stipendene å kompensere for lav inntekt. Det er dermed heller ikke en behovsprøving ved tildeling av stipendene. Det er en stor bredde i ordningene, der det er stipendmottakere fra kunstnere som er i etableringsfasen av sitt kunstnerskap og til kunstnere som er godt etablerte innen sine felt. Statens kunstnerstipend har også stor bredde i kunstfeltene der kunstnere fra nær sagt alle kunstfelt har mulighet til å motta stipend.

I søknadsrunden for 2021 så vi også en økning i søkere som søkte om stipend fra Statens kunstnerstipend for første gang. Det taler for at det flere kunstnere som vanligvis ikke har vært avhengig av stipend har søkt etter hvilke muligheter som finnes for å kunne opprettholde en bærekraftig økonomi. Flere kunstnere som mottok stipendet i 2021 melder også om at det både var nødvendig, men også viktig for motivasjonen til å opprettholde den kunstneriske aktiviteten.

Med 23 kunstnergrupper så favner ordningene et bredt spekter av kunstneriske perspektiv og ytringer. Det er viktig at ingen kunstuttrykk blir utelukket og at det er rom for nye kunstuttrykk som ikke nødvendigvis har en egen stipendkomité. Her er anser utvalget at stipendkomitéen for andre kunstnergrupper er viktig å ha et fokus på med tanke på at dette er kunstnergruppen der kunstnere som ikke faller inn under de øvrige kunstnergruppene kan søke. Det er også viktig å følge med på utviklingen innen alle kunstnergrupper for å kunne fange opp nye og voksende uttrykk. Det er også flere stipendkomitéer som opplever en stor endring for tydelige undergrupperinger som ligger under deres område, og har ytret ønske om tydeligere kvotefordeling for at disse skal ivaretas på en god måte. Blant annet har kunstnergruppen populærkomponister de siste årene meldt om et økende antall søknader innen tekstforfattere. Utvalget har ikke prioritert å vurdere ytterligere oppdeling av kvotefordelingen ved å enten øke antall stipendkomitéer eller øremerke egne stipendkvoter til undergrupperinger. Det vil fortsatt være opp til stipendkomitéene å vurdere fordelingen av de kvoten de har tilgjengelige.

Mangfoldsperspektivet er viktig for nettopp å sikre at det er rom for alle kunstneriske retninger og ytringer. Det ligger også i formålet og tildelingskriteriene at tildeling av stipend skal utelukkende avgjøres av kunstnerisk aktivitet og kvalitet, slik at det ikke vektlegges sosiokulturelle eller demografiske forhold ved tildeling av stipend. Gjennom ordningene og bredden i kunstfeltene representert gjennom alle kunstnerne som mottar stipend bidrar Statens kunstnerstipend til et mangfold av kunstneriske ytringer. Det er likevel viktig å sikre at tilgangen til å søke om stipend er tilgjengelig for alle grupperinger i befolkningen.

5. Fremtidsutsikter

Årsaken til økning i søknader til statens kunstnerstipend er nok sammensatt. På den ene siden kan dette gi en indikasjon på et større behov, men noe av økningen kan muligens også i 2021 skyldes oppmerksomheten rundt tiltakene som følge av pandemien og dermed gjort flere kunstnere klar over muligheten til å kunne søke stipend.

Kunstnerøkonomien er en blandingsøkonomi der kunstnere ofte er avhengig av flere ulike inntektsstrømmer for å kunne ha en inntekt til å leve av. De to siste årene har vært svært krevende for mange kunstnere. På kort sikt ble det fort klart at de utøvende kunstnerne ble hardt rammet da flere planlagte arrangement ble avlyst eller fikk en sterk begrensning i muligheten til å ha publikum. De skapende kunstnerne er også avhengig av at kunsten skal konsumeres og omsettes.

Med et økende antall søknader og nye rutiner for å følge kravene i forskriften legger det også et større arbeidspress på sekretariatet der det blir mindre tid til ønsket utviklingsarbeid. Det er også et større press på stipendkomitéene da arbeidsmengden øker. Både gjennom økt antall søknader, men også som følge av krav i forskriften.

6. Faktabokser

Statens kunstnerstipend har normalt 6 ulike ordninger som har årlig utlysning. For 2020 ble det også opprettet en egen midlertidig stipendordning med egen utlysning. Formålet til de ulike stipendordningene er gitt i Forskrift om statens stipend og garantiinntekter for kunstnere.

Arbeidsstipend

Arbeidsstipend skal gi kunstnere anledning til å videreutvikle sitt kunstneriske virke og til å kunne ha kunstnerisk aktivitet som sin hovedbeskjeftigelse. Arbeidsstipend skal også kunne gis til omskolering til annen kunstnerisk virksomhet.

Arbeidsstipend for yngre/nyetablerte kunstnere

Arbeidsstipendet skal gi yngre/nyetablerte kunstnere i etableringsfasen anledning til å utvikle seg kunstnerisk og sette dem bedre i stand til å leve av sitt virke som kunstner.

Diversestipend

Diversestipend skal være et bidrag til den enkelte søkers kunstneriske virksomhet. Det kan bl.a. gis støtte til etablering, kurs, reiser, studier, fordypning, materialer, utstyr, markedsføring, konsulentbistand osv. Det gis ikke støtte til ordinær utdanning, prosjekter eller utgifter man har hatt før tildelingsåret.

Diversestipend for nyutdannede kunstnere

Diversestipend for nyutdannede kunstnere skal bidra til å lette overgangen til yrkeslivet for kunstnere som har gjennomført kunstutdanning på bachelor- eller masternivå. Formålet for diversestipend gjelder tilsvarende.

Stipend for etablerte kunstnere

Stipend for etablerte kunstnere skal gi kunstnere anledning til å utvikle sitt kunstneriske virke over en lengre periode og til å kunne ha kunstnerisk aktivitet som sin hovedbeskjeftigelse.

Stipend for seniorkunstnere

Stipend for seniorkunstnere skal sikre mottakerne økonomisk trygghet, slik at de kan ha kunstnerisk aktivitet som sin hovedbeskjeftigelse.

Stipendordningenes og utvalgets organisering, rammer og oppnevning, herunder stipendkomiteene

Utvalget for statens stipend og garantiinntekter for kunstnere (Utvalget) har fem medlemmer som oppnevnes av Kulturdepartementet for fire år av gangen. To av de fem faste medlemmene oppnevnes etter innstilling fra Kunstnernettverket. Medlemmene oppnevnes med personlige varamedlemmer og kunstnerrepresentantene oppnevnes med to varamedlemmer hver. Utvalget som virket fram til og med 2021 ble oppnevnt for fire år fra 1. januar 2018.

Utvalget tildeler stipend etter innstilling fra 23 sakkyndige stipendkomiteer. Stipendkomiteene består av minst tre medlemmer og oppnevnes av kunstnerorganisasjonene med unntak av stipendkomiteen for andre kunstnergrupper som oppnevnes av Utvalget. Stipendkomiteene foretar den kunstfaglige vurderingen av søknadene og innstiller til Utvalget som fatter vedtak. Ifølge forskriften for Statens

kunstnerstipend skal bare kunstnerisk kvalitet og aktivitet vektlegges ved tildeling. Det er utarbeidet egen veiledning for stipendkomiteenes arbeid, blant annet for å sikre at arbeidet følger bestemmelsene i forskriften og forvaltningslovens bestemmelser om habilitet, taushetsplikt og veiledningsplikt. Samlet har stipendkomiteene ca. 120 medlemmer.

Avsetning 2021 til ordningene som ligger under Utvalget for statens stipend og garantiinntekter for kunstnere:

Ordning	Tildelt 2021 (i tusen kr.)
Arbeidsstipend og arbeidsstipend for yngre/nyetablerte kunstnere	273 056
Diversestipend	15 995
Diversestipend for nyutdannede kunstnere	16 887
Garantiinntekt og langvarige stipend	158 340
Totalt	464 278

Bevilgningen på Kap. 321 omfatter også midler til statsstipend (post 71), nordisk forfatterstipend, æresstipend og æreslønn og vederlag til stipendkomiteene (post 73). Disse ordningene administreres av fagadministrasjonen.

Omfang Kulturrådets sekretariatsfunksjon

Sekretariatet for Statens kunstnerstipend utgjør omtrent 4 årsverk og er en del av Kulturrådets fagadministrasjon. Sekretariatet administrerer utlysinger og søknader, veileder søkere og stipendkomiteer, legger til rette for utvalgets behandling av saker og følger opp utvalgets vedtak. Sekretariatet behandler også saker som er delegert av utvalget, f.eks. kortere permisjonssøknader og søknader om omdisponering. Sekretariatet administrerer utbetalinger av stipendene og følger opp rapporter fra stipendmottakere.

Utvalget

Trude Gornæs Ugelstad, Oslo (f. 1967). Kunstnerisk direktør, Sørlandets Kunstmuseum

Vara: Geir Are Johansen, direktør Museum Nord

Ande Somby, Tromsø, (f. 1958). Førsteamanuensis ved juridisk fakultet, Universitetet i Tromsø

Vara: Ida Gjessing, jurist

Sigrid Røyseng, Oslo (f. 1972). Professor ved Norges musikkhøgskole og professor II ved Handelshøyskolen BI

Vara: Stine Baumann, jurist

Renée Rasmussen, Son (f. 1968) Musiker og LO Stat sekretær

Vara: Monica Borg Fure, skuespiller og prosjektleder Talent Norge

Sigmund Løvåsen, Svartskog (f. 1977) forfatter og dramatiker

Vara: Ebba Moi, visuell kunstner